

Sygn. akt I UK 217/16

POSTANOWIENIE

Dnia 16 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania K. O.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.
z udziałem zainteresowanego Zakładu [...] "P." Spółki z o.o. w C.
o podleganie ubezpieczeniom,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 marca 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 stycznia 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni K. O. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 26 stycznia 2016 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy: art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c., przez nierozpoznanie zarzutu sformułowanego w apelacji w postaci naruszenia art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 22 § 1 k.p. w związku art. 300 k.p., prowadzące do naruszenia zasady rozstrzygania sprawy w granicach zaskarżenia, a także naruszenie przepisów prawa materialnego: art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 6 k.c., przez ich błędną wykładnię i uznanie, że umowa łącząca strony była umową zawartą dla pozorów, podczas gdy organ rentowy nie wskazał żadnych argumentów popartych rzeczowymi dowodami, które unicestwiają istnienie

stosunku pracy między wnioskodawczynią K. O. a Z [...] „P.” Sp. z o.o. w sytuacji, gdy ciężar udowodnienia tego faktu spoczywał wyłącznie na organie rentowym, nie zaś na wnioskodawczyni; art. 353 k.c. w związku z art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że dla przypisania umowie o pracę cechy pozorności elementem istotna pozostaje ocena realnej potrzeby zatrudnienia wnioskodawczyni, badana przez pryzmat konieczności zatrudnienia zastępcy w trakcie jej nieobecności spowodowanej chorobą, a następnie urlopem macierzyńskim, podczas gdy przepisy prawa z jednej strony pozwalają swobodnie kształtować stosunek prawny między stronami, z drugiej zaś dają pracodawcy swobodę w prowadzeniu działalności gospodarczej i autonomię w racjonalizacji zatrudnienia; art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 22 § 1 k.p. w związku z art. 300 k.p., przez błędną interpretację polegającą na kontroli istnienia stosunku pracy między stronami na podstawie wyników pracy wnioskodawczyni K. O. w sytuacji, gdy umowa o pracę jest umową starannego działania, nie zaś umową rezultatu.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania: „albowiem 1) niniejsza skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna, a to z uwagi na brak rozpoznania w pełnym zakresie apelacji w jej granicach, polegający na nie rozpoznaniu jednego z zarzutów materialno-prawnych wyartykułowanych w apelacji, w postaci naruszenia: art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 22 § 1 k.p. w związku z art. 300 k.p. poprzez ich błędną interpretację polegającą na kontroli istnienia stosunku pracy między stronami na podstawie wyników pracy odwołującej K. O., w sytuacji, gdy umowa o pracę jest umową starannego działania, nie zaś umową rezultatu, 2) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, wywołujące jednocześnie konieczność wykładni przepisów w postaci art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 22 k.p. w związku z art. 300 k.p., a mianowicie: Czy dla przypisania umowie o pracę cechy pozorności, na potrzeby wydania decyzji organu rentowego stwierdzającej, iż wnioskodawca nie podlega jako pracownik obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, ma znaczenie ocena rezultatów jego pracy na zajmowanym stanowisku oraz ocena racjonalności zatrudnienia tego pracownika po zaprzestaniu przez niego pracy wobec choroby bądź macierzyństwa, badana wyłącznie przez pryzmat konieczności zatrudnienia jego ewentualnego zastępcy?”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, *widocznego prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie

naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwaliło się stanowisko, że uzasadnienie wyroku, które wyjaśnia przyczyny, z powodu których orzeczenie zostało wydane, jest sporządzane już po wydaniu wyroku, a zatem wynik sprawy z reguły nie zależy od tego, jak napisane zostało uzasadnienie i czy zawiera ono wszystkie wymagane elementy. W konsekwencji zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. (a w stosunku do orzeczenia sądu drugiej instancji – art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.) może być usprawiedliwiony tylko w tych wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia orzeczenia Sądu drugiej instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wywodu, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (por. między innymi wyroki z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNAPiUS 2003 nr 7, poz. 182; z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNAPiUS nr 15, poz. 352 oraz z dnia 24 lutego 2006 r., II CSK 136/05, LEX nr 2009730; z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00, LEX nr 109420, a także postanowienia z dnia 20 lutego 2003 r., II CKN 1138/00, LEX nr 78271 oraz z dnia 5 kwietnia 2002 r., II CKN 1368/00, LEX nr 54382). Takiego zarzutu Sądowi drugiej instancji nie można postawić, gdyż wyjaśnił on w sposób dostateczny motywy swego rozstrzygnięcia, co pozwala na jego kontrolę kasacyjną.

W judykaturze przyjmuje się, że jeżeli sąd drugiej instancji w pełni podziela ocenę dowodów, której dokonał sąd pierwszej instancji, to nie ma obowiązku ponownego przytaczania w uzasadnieniu wydanego orzeczenia przyczyn, dla których określonym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. W takim wypadku wystarczy zdecydowane stwierdzenie, że podziela argumentację zamieszczoną w uzasadnieniu wyroku sądu pierwszej instancji, w którym

poszczególne dowody zostały wyczerpująco omówione i traktuje ustalenia pierwszoinstancyjne, jako własne. Nie ma również przeszkód, by sąd drugiej instancji odwołał się także do oceny prawnej sądu pierwszej instancji, jeżeli w pełni ją podziela i uznaje za wyczerpującą (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2012 r., I CSK 72/12, LEX nr 1215604; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2014 r., II PK 284/13, LEX nr 1590288). Sąd Najwyższy uznaje też, że z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu podniesionego w apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2014 r., II CSK 478/13, LEX nr 1545029). Jeśli zatem w niniejszej sprawie Sąd drugiej instancji ustalił, że odwołująca się w rzeczywistości nie wykonywała żadnych czynności ujętych w przydzielonym jej zakresie obowiązków, to oczywiste jest, że przekreśla to zarzut apelacyjny oparty na twierdzeniu, że kontrolę istnienia stosunku pracy dokonano „w oparciu o oczekiwane wyniki pracy”.

Gdy idzie natomiast o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., to zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego oraz doktryny istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno zatem przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie – wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej

wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., sygn. akt II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883).

Generalnie można wskazać, że uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca koncentruje się na kwestii przesłanek prowadzących do oceny o pozorności stosunku pracy. Trzeba zauważyć, że, po pierwsze, ocena ta ma zawsze charakter indywidualny (*in casu*), stąd niemożliwe jest konstruowanie na tym tle istotnego zagadnienia prawnego o charakterze abstrakcyjnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Po drugie, jeśli chodzi o wnioski wyciągnięte z ustalonych okoliczności faktycznych w kwestii pozorności umowy o pracę (że jej strony w momencie zawarcia nie miały zamiaru jej realizowania), to mieszczą się one w warstwie oceny dowodów, a nie problemów interpretacyjnych na tle art. 83 § 1 k.c.

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jej skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji.